

sanat edebiyat

doğan hızlan

Şiir deyince akan sular durur

Önce Şiir Vardı, Oktay Akbal,
Adam Yayınları, 250 lira

«Önce şiir vardı. Herşey şiirlerden doğdu. Ben, böyle bir kutsal kitabın yazılmasını isterdim. Bu dünya şiirsiz yaratılmış olamaz. İnsananoğlu şiirle konuştu ilk kez. Şiir yazmak için yarat-tı ilk sözcükleri.»

«Önce Şiir Vardı» kitabının ilk denemesinde Oktay Akbal böyle söylüyor. Bir şiir tutkunudur Oktay

SENNUR SEZER — Kadın olmanın yiğitlik olduğunu ve bunu şiirlerinde yansıttığını söylüyor.

Sennur Sezer: Feminist değilim ama şiirlerimde acı çeken, hayır diyen kadını yazıyorum

Sennur Sezer, yeni şiirlerini Sesimi Arıyorum adlı kitabında topladı. Sezer, bir çok dergilerde yayınlanan şiirleri yanı sıra, yazdığı denemeler ve röportajlarla da tanınıyor.

1943'de Eskişehir'de doğan Sezer, muhasebe memurluğu ve yayrevlerinde düzelticilik yaptı. Şimdi YAZKO Edebiyat'ta yazar ve şiirlerini yayınlıyor.

Sezer daha önce de Gecekondu, Yasak, Direnç adlı şiir kitapları yayınladı. Şairin bir de «Gerçeğin Masalı» başlığını taşıyan küçük kitabı var.

Aşağıdaki konuşmamızda Sezer'in şiiri ve son kitabı üzerine düşüncelerini okurlarımıza iletiyoruz.

«— Siz bir çok yazar ve şairle konuşma yaptınız, onun için size klasik sorular sormak en iyisi. Yeni kitabınız «Sesimi Arıyorum»daki şiirleriniz ile daha önceki çalışmalarınız arasındaki benzerlikler ve ayrılıklar?»

— Klasik sorular sorduğunuz için teşekkürler. Bu tür sorular yanıtlayana sorumluluk yükler. Benim şiirimde de anahtar sözcüğü «sorumluluk» çünkü. İnsanın ve kadının sorumluluğu. Çağdaş insanın sorumluluklarını size anlatmaya gerek yok. Kadını çağdaş insandan ayırarak belirtmenin bir nedeni var. Kadın, ilkçağdan bugüne önce dinsel metinlerde her türlü kötülüğün, olumsuzluğun sorumlusu görülmüş. Tek Tanrılı dinlerde Adem'in Cennetten kovulmasının sorumlusu. Hem de bir elma uğruna. Eski Yunan Mitolojisine göre de dünyadaki her türlü kötülüğü kadının «amerakı» yüzünden. Böylece kadın yetkisiz bir sorumlulukla, yönetimi yürütmeden üretime katılmıştır. Çektiği acılar, bedeninin doğal durumu bile «cezası» olarak görülmüştür. Kadın oluşundan «utanmalı»dır. Tüketim toplumunda da «kadın»ın yorumlanması pek farklı değil: Bir yandan bütün gereksiz harcamaların nedeni kadın... Saçıp savurmayı engellemek için ne zaman bir «kampanya» açılrsa önlemler için kadına yöneliyor, öte yandan tüketiminin artırılması gerekli bütün mallarda özendirilecek olan yine «kadın»... Eğitim eksikliğiyle bir çocuk gibi kandırılacak olan o olduğuna inanılıyor. Oysa ekonominin yönetiminde kadın yok... Kadınlar ayrı, insan anlamına gelen «Ademoğulları» ayrı. Bu yetkisiz sorumluluk, bu iktidar, bana paranın her değer yitirisi, artan ücretleriyle paraya değer yitirttikleri için suçlanan emekçileri unutturuyor...

Burada bir açıklama yapmam gerek, «feminist» değilim. Kadının konumunun değişimini üretici katmanların konumlarından ayırmıyorum. Ama şiirimde, kimliği saklı bir «acı çeken», bir «hayır diyen» yerine kadını çizmekten korkmuyorum artık. Bir başka deyişle masallarımızdaki kadınlar gibi erkek giysisiyle savaşa katılmayı gereksiz görüyorum. Kadın olmak çoğunlukla yiğitlik çünkü... «Sesimi Arıyorum»daki şiirlerde kalınlaşan çizgi bu. Bunun yanı sıra söyleyiş ve teknikteki değişimin değerlendirilmesi eleştirmenlerin işi.

«— Şiirin mesajını anlaşılabilirliği için nasıl bir şiir anlayışını benimsediniz? Okuduğumuz örneklerden anladığımıza göre söylediklerinizin çoğunlukça anlaşılmasını yeğliyorsunuz? Katılır mısınız bu yargıya?»

— Şiirlerinin anlaşılmasını yeğleyen bir ozan mı var? Adı «zor anlaşılır» çıkmış ozanların bile böyle bir dileği yok. Bir azınlığın anlamasını değil, okurun düşünmesini amaçlıyorlar. Şiirlerini akıl yoluyla ulaşılabilmeye çalışıyorlar. Sonuçta belli bir eğitimin dışındakilere şiirleri seslenmiyorsa bu «azınlık» anlansın diye yazmalarından değil. Çünkü, ad vermek istemem ama, azınlık için yazanlar şiirini çevrilebileceğine de inanmazlar. Geçtiğimiz günlerde birkaç konuşma yapıldı onlarla. Ben Türkçede özel bir dil yaratmaya özenenlerin bile başka dillerde çevrilebileceklerine inandıklarını öğrenenim bu yazılardan. Demek bir «azınlık» için yazanlar ya da bir «çoğunluk» için yazanlar yok. Yazanlar var yalnızca.

Ben şiirimde «basit» değil «yalın», «duygusal» değil «duygulu» söyleyişi «şairane»yi değil «şiir»i seçtim ve bunu uygulamaya çalışıyorum. Toplumcu gerçekçi sanat görüşünü seçtiğimi bir önceki yanıttımda belirtmiştim zaten.

«— Şiirin işlevi için ne düşünüyorsunuz? Sizin kuşağımızın şiirinin belirgin nitelikleri nelerdir?»

Sanırım Belinski'nin şöyle özetlenebilecek bir yazısı var: «Toplum şairin bir eğlendirici olmasını değil, toplumun ruhsal ve düşünsel yaşamının bir sözcüğü, sorularının yanıtlayıcısı, acılarını kendinde taşıyıp, yeniden dile getirerek acılarını dindiren bir kişi olmasını ister. Buna toplumun sevinçlerini coşkularını da ekleyebiliriz. Şiir çağının tanıklığını içinde doğduğu toplumun sözcülüğünü yapar. Bununu yaparken de «değişende değişmeyen»i belirtip gösterir yoksa yüzyıllara nasıl dayanırdı. Bu görsel iletişim araçları çağında nasıl varolurdu.

Bugünlerde tartışılmaya başlanan «düşünce ve şiir» 1960 kuşağı konusuna değindiğiniz için teşekkürler. Ama 1960 kuşağı küçük bir konuşmanın sınırları içinde tartışılacak bir durum değil. Tarihsel ve sosyal konumu içinde incelenmesi gerekli bir olay. Ben kısaca bu kuşağın Eray Canberk'den Afşar Timuçin'e, Ataç Behramoğlu'ndan Aydın Hatipoğlu'na değişik söyleyişlerin toplumcu - gerçekçi şiirin yetkin örneklerini verdiklerini söylemekle yetineyim.

